

**Státní zkouška z výtvarné výchovy
studijního oboru Výtvarná výchova se zaměřením na vzdělávání
7504R235 – prezenční jednooborové bakalářské studium**

Úvodní ustanovení

1. Státní zkouška z výtvarné výchovy (dále jen SZ) se koná v souladu se Studijním a zkušebním řádem Univerzity Karlovy v Praze – Pedagogické fakulty (dále jen SZŘ) a příslušným opatřením děkana fakulty.
2. Státní zkouška z výtvarné výchovy je ústní a koná se před komisí, jmenovanou děkanem fakulty. Složení komise upravuje SZŘ Univerzity Karlovy.
3. SZ se koná v termínech, určených harmonogramem fakulty pro příslušný akademický rok.
4. Klasifikace SZ se řídí SZŘ PedF UK.
5. Při SZ má student prokázat teoretické znalosti a schopnost jejich tvůrčí aplikace do současné problematiky výtvarné pedagogiky, výtvarné kultury a výtvarného umění.
6. Při státní zkoušce z výtvarné výchovy si student vylosuje dvě témata – po jednom z každé z následujících oblastí. Student má právo na promyšlení koncepce své odpovědi, popř. písemnou přípravu po dobu maximálně třiceti minut na obě vylosovaná témata.
7. Oblastmi SZ jsou: A) **Teorie a dějiny výtvarné kultury**, B) **Výtvarná teorie a vzdělávání**.
8. Odpovědi na otázky z obou oblastí klasifikuje komise v neveřejném jednání. **Každá část SZZ je klasifikována samostatně.**
9. S platností od SZZ, konaných v letním semestru akad. roku 2005/06, je studentům doporučeno vytvořit, jako součást přípravy ke SZZ, **obrazovou dokumentaci výtvarných děl a dokumentaci realizované praxe**, uložené na elektronickém médiu (USB disk apod.). Tuto dokumentaci mohou studenti využít při koncipování otázek, vylosovaných ke zkoušce. Pokud přinesená dokumentace k otázkám obsahuje textové soubory (tabulky, diagramy, myšlenkové mapy, výsledky výzkumu), použije je student/ka až přímo v průběhu zkoušky. V tom případě je student/ka povinen/povinna přinést doprovodnou dokumentaci na dvou elektronických nosičích.

1. část SZZ: Teorie a dějiny výtvarné kultury

SZZ v části Teorie a dějiny výtvarné kultury reprezentuje vhléd do výtvarné odborné problematiky z pohledu minulých teorií a současné vědy. Klade důraz na oborové myšlení v souvislostech s ostatními společenskovedními disciplínami. Otázky jsou otevřeny nastudovaným výkladům i z jiných uměleckých oborů, vedle výtvarného umění je to např. film, literatura, kniha, písmo a typografie, divadlo, architektura a další, včetně vědeckých objevů, např. v archeologii, technologiích apod.

Témata:

1. Současné teorie vzniku výtvarné kultury a umění v období pravěku
2. Antika a její kořeny; její vliv na evropskou kulturu minulosti a dneška
3. Umění Keltů, doby stěhování národů a Velkomoravské říše. Inspirace a dědictví. Počátky křesťanství na našem území
4. Centra románské kultury v Evropě a u nás
5. Evropský vrcholný středověk – evropská kulturní centra a proměny na českém území; umění doby posledních Přemyslovců a Lucemburků
6. Italská a zaalpská renesance – rozdíly; česká renesance a vliv na umění minulosti a dneška. Předpolí baroka
7. Rudolfinské a barokní Čechy – historické souvislosti kulturních proměn
8. Evropské umělecké autority 19. století a začátky moderního umění v českých zemích. Racionalita proti smyslovému objektivismu. Neevropské vlivy na podobu umění
9. Umění od přelomu 19. a 20. století do konce 1. světové války – podněty a inspirace
10. Meziválečná avantgarda, osobnosti, skupiny a hnutí v českém umění – souvislosti s proudy evropské avantgardy
11. Druhá světová válka – kultura a umění totalit, protiváha moderny.
12. Tendence v umění euroamerického kulturního prostoru po 2. světové válce I. – abstraktní expresionismus a racionální abstrakce
13. Tendence v umění euroamerického kulturního prostoru po 2. světové válce II. – figurativní umělecký projev/nová figurace, pop art, neodada, hyperrealismus a další
14. České výtvarné umění po 2. světové válce; Brusel a Pražské jaro, umělecké skupiny a jejich význam
15. Umělecká produkce normalizace a alternativní kultura konce 60. a 70. a 80. let 20. století
16. Nová média a techniky v umění druhé poloviny 20. století – od objektu k prostorovým instalacím, od umění akce k videoartu a konceptuálnímu umění a další
17. Postmoderna a české prostředí. Konec moderny?
18. Městské metropole a jejich vliv na euroamerický kulturní prostor ve 20. století a v současnosti. Umění v městském veřejném prostoru
19. Umělecká centra a galerie a mezinárodní přehlídky současného umění
20. Tendence, osobnosti a autority současného umění – světové a české výtvarné umění

2. část SZZ: Výtvarná teorie a vzdělávání

SZZ v části Výtvarná teorie a vzdělávání se zaměřuje na problematiku výtvarné a vizuální kultury v souvislostech vzdělávacích konceptů a programů v souladu s aktuálními poznatky oboru.

Témata:

1. Vznik a vývoj dětského výtvarného projevu, charakteristiky a příčiny proměn. Výtvarný projev v souvislostech vývoje osobnosti – od dětství do dospělosti
2. Umění, masová kultura a kýč. Současné role umění
3. Vizuální kultura, postavení a funkce obrazu v současné době, současná média a jejich působení, průniky do oblasti vizuálního umění
4. Kultura a změny v estetickém, filozofickém a sociologickém pojetí pojmu. Proměny chápání pojmů „vysoká“ kultura a „nízká“ kultura, zvláště ve vazbě na současné výtvarné umění. Enkulturační funkce výtvarné výchovy
5. Současné tendence ve výtvarné výchově. Pedagogický konstruktivismus; RVP a jeho realizace ve škole
6. Metody výuky – zpracování učiva v kulturních a společenských kontextech
7. Výtvarná výchova a rodina. Možnosti pozitivního vlivu na psychický a sociální vývoj osobnosti dítěte
8. Mezioborové vztahy výtvarné výchovy a dalších oborů – srovnávací možnosti interdisciplinarity jako východisko práce s námětem
9. Vyučování – jeho možnosti a meze. Výuka jako společná, partnerská činnost a spolupráce učitele a žáků
10. Vyučovací proces a jeho fáze; motivace, tvorba, reflexe, hodnocení a klasifikace ve výtvarné výchově
11. Role motivace ve výtvarné výchově. Dialog různých výkladů výtvarného projevu, jeho hodnocení a klasifikace
12. Vizuální gramotnost a kritické myšlení v souvislostech posuzování procesů výuky, průběžné reflexe výuky a hodnocení jednotlivců. Vizuální gramotnost v souvislostech aktivního a kreativního přístupu ke kultuře jako celku
13. Výtvarné techniky a obsahy výtvarného pojetí tématu. Propojenost tvořivých možností technických řešení s respektem k obsahovým souvislostem
14. Galerie a muzea umění, jejich poslání a jejich vazba na edukační systémy, ve školách a dalších institucích, specifika jejich edukačních programů. Tvořivá interpretace uměleckých děl, galerijní edukace
15. Současné umění – význam pro jednotlivce a společnost. Vazby umění na současná média. Umění a výtvarná výchova
16. Obsahy a struktura výstavy (galerijní expozice) jako východisko k tematizaci obsahu vyučování. Konceptová analýza, tematická a metodická řada, projektová metoda, vazby na RVP
17. Proměny námětů, témat, uměleckých médií a způsobů vyjádření výtvarného umění jako odraz proměn postavení člověka v současné globalizující se kultuře, technologické civilizaci a společnosti

18. Dramatická hra jako metoda práce ve výtvarné výchově. Vymezení pojmu. Možnosti užití dramatické hry. Konkrétní příklady užití dramatické hry ve výtvarné výchově. Učitel VV a žák – scenáriste, režiséři, herci
19. Práce s fotografickým obrazem jako redukováným prvkem celku světa; fotografie jako východisko pro reflektování skutečnosti kolem nás. Možnosti využití fotografie v předmětu výtvarná výchova
20. Komunikace o uměleckém zážitku jako prostředek učení. Výtvarná výchova jako prostředek inkluze; osobnostně sociální stránka VV

Kritéria hodnocení státní závěrečné zkoušky z výtvarné výchovy

Státní zkouška je završením studia a příležitostí pro posluchačky/posluchače prokázat orientaci ve všech oblastech oborového studia a schopnost formulovat a prezentovat vlastní kvalifikované pojetí témat zkoušky. Faktografická správnost dat, pojmů a údajů souvisejících s obrazovou dokumentací k tématům je nezbytným východiskem pro odbornou interpretaci problému, ale není sama o sobě zárukou úspěšného složení zkoušky.

K úspěšnému složení státní zkoušky z **Teorie a dějin výtvarné kultury** posluchačka/posluchač:

1. představí vlastní **kvalitní koncepti** tématu/problému, formulovaného v otázce, opřenou o soubor spolehlivých znalostí, reprezentující kvalifikovaný vhled do odborné výtvarné a výtvarně pedagogické problematiky;
2. prokáže **schopnost oborového myšlení**, vizuální citlivost a funkční vizuální gramotnost v oblasti odborné analýzy a interpretace uměleckého díla, opřené o primární vědeckou literaturu a vlastní zkušenost (návštěvy galerií a muzeí, konkrétních výstav, workshopů, uměleckých událostí, apod.);
3. **doloží svou koncepci tématu vlastním výběrem obrazové dokumentace** ke každému okruhu SZZ (originální/vlastní soubor reprodukcí); výběrem i uspořádáním dokládá dokumentace osobitý, vlastní zkušeností podložený pohled na problematiku;
4. demonstruje **vlastní odborný výklad** na konkrétním příkladu uměleckého díla/uměleckých děl z připravené obrazové dokumentace (viz bod 3); argumentačně doloží a obhájí vlastní koncepci výběru obrazového souboru; komparuje jednotlivá díla ve výběru;
5. prokáže **schopnost myšlení v souvislostech**; vysvětlí, jakým způsobem vypovídá umělecké dílo o své době a jak se vztahuje k současnosti; adekvátně a v souladu s vlastním konceptem obrazové dokumentace (viz bod 3); reaguje na doplňující otázky;
6. vizuální materiály používá jako účinnou **podporu své prezentace tématu**; dovede reagovat na aktuální situaci zkoušky, v případě potřeby opustit připravený koncept a
7. pohotově formulovat nový přístup k řešení otázky; prokáže schopnost provázat nastudované s vlastní zkušeností, vhodně a s porozuměním aktualizovat naučenou látku;

8. s porozuměním používá **odbornou terminologii**, vysvětluje klíčové odborné pojmy s oporou v odborné literatuře, na kterou podle potřeby odkazuje; vede s komisí odbornou rozpravu;
9. užívá **spisovný jazyk**, hovoří plynule a kultivovaně, se znalostí správných vazeb a formulací (včetně výslovnosti osobních a místních jmen, názvů a pojmů);
10. téma otázky prezentuje **přehledně**, odpověď formuluje **logicky** a se zřetelným cílem výpovědi; **respektuje časovou dotaci** zkoušky (10 minut).

Doporučení k přípravě na SZZ:

1. soubory reprodukcí ke každé otázce vybírejte osobně ve vazbě na řešené problémy (vztahy, vlivy, kontexty), nevytvářejte čistě faktografické či chronologicky zaměřené soubory;
2. s vizuálním materiálem k didaktické části zkoušky pracujte obdobně, u každé ukázky si pečlivě promyslete kontext, v němž ji použijete;
3. příliš komplikované myšlenkové mapy vám u zkoušky nepomohou; koncipujte je spíše jako teoretický rámec, na jehož základě přímo u zkoušky vyvodíte, co je vaším cílem;
4. výběr reprodukcí a dalších vizuálních materiálů přizpůsobte časovému prostoru při zkoušce (max. 10 minut);
5. optimalizujte seznam literatury rovnoměrně pro každou tematickou oblast;
6. konzultujte pojetí přípravy okruhů SZZ s vyučujícími katedry;
7. pečlivě vyzkoušejte délku vlastní prezentace (jedna strana A4 písemné přípravy odpovídá cca 5 minutám výkladu)
8. cvičte komunikační dovednosti (spisovná čeština, plynulý projev, pohotová reakce na dotazy).

K úspěšnému složení státní zkoušky z **Výtvarné teorie a vzdělávání** posluchačka/posluchač:

1. představí vlastní **kvalitní koncepci** tématu/problému, formulovaného v otázce, opřenu o soubor spolehlivých znalostí, reprezentující kvalifikovaný vhled do odborné výtvarné a výtvarně pedagogické problematiky podložený znalostí odborných pramenů;
2. prokáže **schopnost oborového myšlení** v oblasti odborné analýzy a interpretace didaktického konceptu, opřené o primární výtvarně pedagogickou literaturu a vlastní zkušenost (praxe v různých typech škol, v galeriích a muzeích, zkušenosti s edukací z konkrétních výstav, workshopů, uměleckých událostí apod.);
3. **doloží svou koncepci tématu vlastním výběrem dokumentace** ke každému okruhu SZZ (soubor z vlastního pedagogického portfolia); výběrem, uspořádáním i způsobem využití dokumentace v průběhu zkoušky dokládá osobitý, empiricky podložený pohled na problematiku;

4. demonstruje **vlastní odborný výklad** na konkrétním příkladu didaktického konceptu/problému z připravené dokumentace (viz bod 3); argumentačně doloží a obhájí vlastní pojetí otázky a koncepci výběru; prokáže schopnost vést odbornou rozpravu na téma zvolené otázky;
5. vychází z **materiálů vlastního pedagogického portfolia** (obrazová dokumentace praxí, myšlenkové mapy, záznamy z pozorování výuky), které adekvátně přiřazuje obsahu otázky a využívá k aktualizaci nastudovaných teoretických poznatků;
6. s porozuměním používá **odbornou terminologii**, vysvětluje klíčové odborné pojmy s oporou v odborné literatuře, na kterou podle potřeby odkazuje; vede s komisí odbornou rozpravu;
7. užívá **spisovný jazyk**, hovoří plynule a kultivovaně, se znalostí správných vazeb a formulací (včetně výslovnosti osobních a místních jmen, názvů a pojmů);
8. téma otázky prezentuje přehledně, odpověď formuluje logicky a se zřetelným cílem výpovědi; respektuje časovou dotaci zkoušky (10 minut).

Doporučení k přípravě na SZZ:

1. obrazové soubory ke každé otázce vybírejte osobně ve vazbě na obsah otázky a vaši vlastní zkušenost doloženou v pedagogickém portfoliu;
2. u každé ukázky si pečlivě promyslete kontext, v němž ji použijete;
3. výběr a množství žákovských prací a dalších vizuálních materiálů přizpůsobte časovému prostoru při zkoušce
4. myšlenkové mapy a další soubory obsahující text budete moci použít až přímo u zkoušky, nikoli při přípravě; umístěte je tedy na druhý datový nosič;
5. myšlenkové mapy koncipujte spíše jako teoretický rámec, na jehož základě přímo u zkoušky vyvodíte, co je vaším cílem;
6. optimalizujte seznam literatury rovnoměrně pro každou tematickou oblast;
7. konzultujte pojetí přípravy okruhů SZZ s vyučujícími katedry
8. pečlivě vyzkoušejte délku vlastní prezentace (jedna strana A4 písemné přípravy odpovídá cca 5 minutám výkladu);
9. cvičte komunikační dovednosti (spisovná čeština, plynulý projev, pohotová reakce na dotazy).